

Korunan Alanların Rekreatif Kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı Örneği

Hilal SURAT¹, Bülent Zeki SURAT², Manolya ÖZDEMİR¹

¹Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Artvin

²Artvin Orman İşletme Müdürlüğü, Artvin

İletişim yazarı: hilal881@artvin.edu.tr

Özet

Korunan alanlar, geçmişte yalnızca insan faaliyetlerinin yasaklandığı ya da sınırlandırıldığı alanlar olarak algılanırken günümüzde artık bilimsel değeri yanında estetik değeriyle de koruma altında bulunan, sahip oldukları kaynak değerleri ile rekreatif kullanımlara olanak tanıyan, toplumun fizyolojik, psikolojik, ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunan alanlar olarak görülmektedirler. Bu kapsamda sürekli artan ve belli bir kullanımda yoğunlaşan faydalanma biçimi nedeniyle doğal yapısı tehdit altında olan ve görsel açıdan değer kaybeden korunan alanların planlanması ve yönetimine ilişkin amaç ve stratejilerin belirlenmesi önceliklidir. Bu çalışmada, Borçka Karagöl Tabiat Parkı örnek alanında farkındalık yaratmak, halkın korunan alanlar ile ilgili olarak bilinç düzeyini arttırmak, tabiat parkının yöre insanı için önemini ortaya koymak, yöresel talepleri belirlemek amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışma ile alanın sunduğu rekreatif olanakların belirlenmesi ve kullanıcıların beklentilerinin ortaya koyulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Korunan Alanlar, Rekreatif, Borçka Karagöl, Tabiat Parkı

Recreational Use of Protected Areas and Local People's Awareness: Example of Karagöl or Black Nature Park

Abstract

Formerly protected lands as perceived only which is prohibited actions of human or limited lands, nowadays protected lands have esthetical valuation in addition to scientific valuation also be under guarded areas with their resource value appear as give an opportunity recreational utilization, contribute to society of physiological, psychological, economical and social progress.

Planning of protected areas and their managerial purpose and strategy determination have priority with in this scope protected areas which is due to ever growing and density of specific usage pattern, national organism is under thread and visual perspective lose in value. In this study, awareness raising improve preparation level related to protected areas of society, reveal to importance of Borcka Karagöl Natural Park for locals, determinate to demands of local are aimed in Borcka Karagöl Natural Park example areas. At the same time with this study determination of recreational opportunities which is put in study area and reveal of users expectation are aimed in this study.

Keywords: Protected Areas, Recreation, Borçka Karagöl, Natural Park

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojik yenilikler insan yaşantısını kolaylaştırırken, bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Örneğin; teknoloji insanların fizyolojik gereksinmelerinin karşılanmasını kolaylaştırmakta, ruhsal ve psikolojik gereksinmelerinde ise yalnız bırakmaktadır. Bu eksikliği giderme çabasında olan insanoğlu, iç dünyasını doyuma ulaştıracak çeşitli eylemlere yönelmektedir. Bu eylemler, bireyin çalışma dışı zamanlarda hoşlandığı bir işle uğraşması şeklinde olabilmekte ve insanoğlunu ruhsal ve bedensel açıdan yenilemektedir. İnsanoğlunun ruhsal ve bedensel açıdan yenilenmesini sağlayan boş zaman eylemleri, rekreasyon kavramı ile tanımlanmakta ve açıklanmaktadır (Akesen 1978; Tolunay vd. 2004). İnsan istek ve arzularına göre farklılıklar gösteren rekreasyonel eylemler çeşitli rekreasyon kaynaklarında yapılmaktadır. Rekreasyonel eylemlerde görülen hızlı gelişme ve değişimler, bu eylemlerin yapıldığı kaynaklara yönelik talepleri arttırmaktadır (Tolunay vd. 2004).

Rekreasyon, insanın sağlıklı yaşamak ve verimli çalışmak için bozulan bütünlüğüne dilediği aktivitelerle yeniden erişmesi, kişilerin günlük yaşamlarında zorunlu olarak kullandıkları zamanların dışında serbest ve boş zamanlarında, yıpranan ruh ve vücutlarını eski zindeliğine kavuşturmak üzere kendi isteği ile yaptığı etkinlik ya da etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Uzun 2005; Kılıçaslan 2008; Çakır ve Çakır 2011). Rekreasyon alanları ise, rekreasyonel aktivitelerinin gerçekleştirildiği mekanlar olarak tanımlanabilir. Kimi rekreasyon alanları bu amaç için planlanıp tasarlanarak hizmet verirken (kent parkları, çocuk oyun alanları, vb.) bir kısmı da mevcut nitelikleriyle rekreasyonel aktivitelerin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır (ormanlık alanlar, deniz kıyıları, vb.) (Uzun 2005).

Turistlerin seyahat edecekleri yeri seçerken göz önüne aldıkları etmenlerin başında %79 ile doğanın korunduğu alanlar gelmektedir (Güleç 1998). Endüstrileşme ve kentleşmeye bağlı olarak değişen günlük yaşantı insanları kentsel mekandan uzaklaştırarak kırsal alanlara yöneltmiştir (Türker ve ark. 2002). Toplumun rekreatif davranışları incelendiğinde ortam değişikliğinin kişilerin vücutça ve kafaca yenilenmeleri için önemli bir fonksiyon olduğu bilinmektedir. Ancak, istenilen bu ortam değişikliğini kentler karşılayamaz duruma gelmiştir (Altan 1984, Uzun 1987). Bu nedenle kırsal rekreasyon alanlarına talep giderek artmaktadır.

Toplumun ve bireylerin doğa ile ruhsal ve bedensel yenilenme amacına yönelik değişik türdeki ilişkileri sonucu oluşan ve günümüzde önemi uluslararası boyutlara ulaşmış bulunan açık hava rekreasyonu gereksinmelerinin karşılanmasında doğal kaynakların başında ormanlar ve bozulmamış doğa parçaları ile doğal niteliğini koruyabilmiş alanlar (Milli Park, Tabiatı Koruma Alanı, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Özel Çevre Koruma Bölgesi gibi) gelmektedir (Demirel 1999).

“Bir alanın sahip olduğu peyzaj güzelliği, florası, faunası ve halkın belirli bir süre için de olsa yararlanması amacıyla koruma altına alınma fikri Hollanda’da doğmuştur. Ancak yasal önlemlerin alınması, yasalar çerçevesinde sistemli doğa koruma çalışmalarının yapılması ve koruma alanlarının ayrılması, bu konuda bilimsel çalışmaların yapılarak, uluslararası kuruluşların ortaya çıkması 19. ve 20. yüzyıla rastlamaktadır. Günümüzde koruma statüleri itibarıyla Türkiye’de 35 adet Milli Park, 35 adet Tabiatı Koruma Alanı, 17 adet Tabiat Parkı ve 101 adet Tabiat Anıtı ile 14 adet de Özel Çevre Koruma Bölgesi bulunmaktadır (Yücel ve Babuş 2005).

Doğal alanlar bakımından zengin potansiyele sahip olan Artvin kentinde Halkın yakın mesafede gidebileceği alternatif alanlardan birisi olan Borçka-Karagöl Tabiat Parkı çalışma alanı olarak seçilmiştir. 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 2. Maddesinin tanımlar

bölümünde Tabiat Parkı şöyle tanımlanmaktadır. “Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır.” Tabiat Parkları; Milli Parklardan farklı olarak, milli ve milletlerarası ender bulunan sadece tabii kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır (Yücel ve Babuş 2005).

Araştırma alanı olarak seçilen Borçka-Karagöl Tabiat Parkı, insanların kolay ulaşabileceği, su kıyısı rekreasyonu için uygun ve doğal değerler bakımından zengin bir potansiyele sahip olması, kent merkezi dışında alternatif bir kırsal rekreasyon alanı niteliğini taşıması ve bu mekanların halka açılması bakımından incelemeye değer bulunmuştur. Bu kapsamda araştırmada halkı korunan alanlar ile ilgili olarak bilinçlendirmek, duyarlılığını arttırmak ve Borçka-Karagöl Tabiat Parkı örneğinde alanın rekreasyonel kullanımını ortaya koyarak, halkın talep ve beklentilerini saptamak amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada; özellikle bireylerin, Korunan alanların planlaması ve yönetimine ilişkin amaç ve stratejilerin belirlenmesi sürecinde, rekreasyonel aktivitelere yönelik algılarının etkili olacağı öngörüsünden yola çıkılmıştır. Bu kapsamda; farklı yaş, cinsiyet ve sosyal gruba ait bireylerin Borçka -Karagöl Tabiat Parkı'nın kullanımına ilişkin rekreasyonel beklentilerine yönelik farkındalıkları ve görüşleri araştırılmıştır.

Çalışmanın ana materyalini jeolojik, jeomorfolojik, flora, fauna zenginliği ve peyzaj güzelliği nedeniyle 14.08.2002 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan Borçka -Karagöl Tabiat Parkı oluşturmaktadır. Gerçekten de 368 ha yüzölçümüne sahip park sahası görülmeye değer olağanüstü bir manzaraya sahiptir. Borçka -Karagöl Tabiat Parkı Karagöl ve çevresi, Kuzey Anadolu Dağları'nın devamı olan Karçal Dağları'nın (3415 m) kuzeybatısında yer almaktadır (Şekil 1). Yönetim bakımından Artvin ilinin Borçka İlçesi sınırlarında kalan gölün ilçeye uzaklığı 25 km dir. Karagöl, oluş tarihi kesin olarak belli olmayan tipik bir heyelan gölüdür. Karagöl ve çevresi, jeo-tektonik bakımdan Doğu Karadeniz Dağları (Doğu Pontitler) içinde yer almaktadır (Sever 2001). Saha genelinde Paleozoik, Mesozoik ve Senozoik yaşlı toleyitik ve kalko-alkalen kayalar izlenmektedir (Yılmaz ve diğerleri 1998;8). Karçal kütlesinin (3415 m) kuzeybatısında kalan Karagöl ve çevresi, akarsularla derin şekilde parçalanmıştır. Derin vadiler, sırtlar, oldukça daraltılmış aşınım yüzeyleri ve tepeler bu engebeli topoğrafyada öne çıkan yer şekilleridir (Kopar ve Sever 2008).

Karagöl ve çevresinde her mevsimi yağışlı nemli, ılıman Karadeniz iklimi (Koçman 1993;77-78) özelliği göstermekte ve denizel etki, iklimsel özellikler, bitki örtüsü gibi her alanda kuvvetle hissedilmektedir. Yıllık ortalama toplam yağış 1268,2 mm ye yükselmektedir. 1500 m-2429 m basamağında yer alan Karagöl ve çevresinde yağışlar yükseldikçe daha da artarak yaklaşık olarak 2000 mm civarına ulaşmaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 13°C dir. Sahada yılın ortalama 172,7 günü hava kapalıdır. Yılın sadece 30,4 günü açık, 162,1 günü de bulutludur (Kopar ve Sever 2008).

Saha, akarsu ve kaynaklar bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Sahada yer alan belli başlı akarsular; Savgule, Heba ve Macehala dereleridir. Savgule ve Heba dereleri sularını Karagöl'e taşıyarak gölün beslenmesini sağlamaktadır (Kolaylı 2006).

Şekil 1. Araştırma alanının coğrafi konumu (Kopar ve Sever 2008)

Karadeniz (Avrupa-Sibirya) Fitocoğrafya Bölgesi'nin Kolşik Flora türlerine sahip olan Karagöl çevresinde biyolojik çeşitlilik son derece yüksektir. Özellikle sahanın kuzeyinde 318 bitki türü tespit edilmiş olup, bu türlerin %50'sinin endemik olduğu vurgulanmıştır (Anonim 1994). Ekolojik koşulların bitki yetişmesine uygun şartları taşıması yüzünden göl çevresinde karışık orman toplulukları görülmektedir. Bu karışık orman içerisindeki türler arasında; Gökmar (Abies nordmanniana), Ladin (Picea orientalis), Sarıçam (Pinus sylvestris) gibi iğne yapraklı türler ile Kayın (Fagus orientalis) bulunmaktadır. Orman altı florası ise; Kafkas orman sarmaşığı (Hedera colchica) eğrelti otu (Pteridium aquilinum) ve çeşitli orman güllerinden (Rhododendron caucasicum/beyaz; Rhododendron ponticum/mor; Rhododendron luteum/sarı) oluşmaktadır (Kopar ve sever 2008). Borçka-Karagöl Tabiat Parkı ve çevresinde; 73 adeti nadir (11 endemik) olmak üzere toplam 963 takson saptanmış olup endemizm oranı %1.1'dir (Eminağaoğlu vd., 2007).

Karagöl ve çevresi; jeolojik, jeomorfolojik, flora, fauna zenginliği ve peyzaj güzelliği nedeniyle 14.08.2002 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Gerçekten de 368 ha yüzölçümü sahip park sahası görülmeye değer olağanüstü bir manzaraya sahiptir. Alan genel olarak; piknik, gezinti, oturma, manzara seyri gibi pasif rekreasyonel faaliyetler açısından yoğun bir kullanıma sahiptir (Şekil 2).

Çalışma; anket, gözlem ve konu ile ilgili literatürlere dayalı olarak yapılan araştırmalarla şekillenmiştir. Elde edilen bilgi ve bulgular doğrultusunda analizler yapılarak, görüş ve önerilerde bulunulmuştur. Anket çalışması sonucu elde edilen sonuçlar; ankete katılan bireylerin sosyo-demografik yapısına ilişkin bulgular, tabiat parkı kavramına ilişkin algılar ve Araştırma alanına ilişkin algılar olmak üzere üç ana başlık altında ve toplam 10 soru çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen veriler istatistik programları ile değerlendirilmiştir.

Şekil 2. Araştırma alanına ilişkin görünüm (Orijinal 2007)

3. BULGULAR

Sosyo-Demografik Yapıya İlişkin Bulgular

Ankete katılan bireylerin sosyokültürel özelliklerine ilişkin bilgiler Çizelge 1. de verilmiştir. Ankete katılan 100 kişinin %62'si erkek, %38'i bayan olup, yaş grupları açısından dağılıma bakıldığında alanı kullanan yaş grubunu ağırlıklı olarak 26-35 yaş aralığı oluşturmuştur. Eğitim durumuna bakıldığında ise Üniversite /Yüksekokul % 27 ile ilk sırayı almaktadır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Katılımcıların sosyo-kültürel özellikleri

Kaç yaşındasınız?	%	Cinsiyetiniz?	%	Eğitim durumunuz?	%	Mesleğiniz?	%	Aylık toplam net geliriniz	%
15-25	24	Erkek	62	Okuma-Yazma Bilmiyor		Memur	24	Gelirim yok	
26-35	25	Kadın	38	Okur-Yazar	11	İşçi	16	1-500 TL	26
36-45	23			İlkokul	18	Çiftçi		501-1000 TL	19
46-55	13			Ortaokul ve Dengi	10	Serbest	24	1001-2000 TL	22
56-65	15			Lise ve Dengi	21	Emekli		2001-3000 TL	16
66 üstü				Üniversite /Yüksekokul Yüksek Lisans / Doktora	27	Ev hanımı	15	3001-4000 TL	17
					13	Öğrenci	21	4000+TL	

Korunan alan kavramına ilişkin algılar

Ankete katılan bireylerin % 49'u korunan alanları; "Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların devamlılığının sağlanmasına ve korunmasına hizmet eden alanlar" olarak, %40'ı "Yaşam alanları tehdit altında olan bitki ve hayvan türlerinin güvenli olduğu alanlar" olarak, %40'ı ise Kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan ağaç ve ağaççıklardan oluşan alanlar olarak, % 48'i ise "Dinlenme-eğlenme olanakları sunabilen alanlar" ve "Estetik -işlevsel katkılar sağlayan alanlardır", şeklinde tanımlamışlardır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Ankete katılan bireylerin korunan alan algısına ilişkin dağılımı (%)

İfadeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum
Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların devamlılığının sağlanmasına ve korunmasına hizmet eden alanlardır.	49	30	21	-	-
Yaşam alanları tehdit altında olan bitki ve hayvan türlerinin güvenli olduğu alanlardır	40	36	24	-	-
Kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan ağaç ve ağaççıklardan oluşan alanlardır	40	31	20	4	5
Dinlenme-eğlenme olanakları sunabilen alanlardır	48	22	30	-	-
Estetik ve işlevsel katkılar sağlayan alanlardır	48	28	24	-	-

Katılımcılara, korunan alanların çevresel açıdan sağladığı faydalara ilişkin görüşleri sorulduğunda da; %36'sı korunan alanların, Birçok ana besin kaynağına ev sahipliği yapan yaşam alanlarını koruduğunu, %36' sını ise Kültürel, mimari ve geleneksel yaşamların koruduğunu, % 54' ü ise Dinlenme olanaklarını sunduklarını, % 47' si ise Ekonomik destek ve iş olanağı sağladığını, % 40' ını ise Görsel açıdan manzara etkisi yaratıklarını, % 40' ını ise Doğa ve çevre sevgisi konularında bilinçlenmeyi sağladıklarını ve % 54' ü ise Halkın sosyal ilişkilerini ve psikolojisini güçlendirdiğini ifade etmişlerdir (Çizelge 3).

Genel olarak tabiat parkı kavramına ilişkin algıların dağılımına bakıldığında, bireylerin büyük bir bölümünün korunan alanlar ve sağladığı katkılar hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

Araştırma alanına ilişkin algılara yönelik dağılım

Ankete katılanlara Borçka-Karagöl Tabiat Parkını daha önce gittiniz mi/tanıyor musunuz diye sorulduğunda en yüksek oranı % 53 ile biliyorum/gittim seçeneği almıştır (Çizelge 4).

Ankete katılan bireylere Borçka-Karagöl Tabiat Parkının en belirgin özelliği/özellikleri nedir diye sorulduğunda en yüksek oranı % 19 ile su varlığının olması seçeneği almıştır. Bu seçeneği sırasıyla %16 ile Doğal yaşlı ormanlarının varlığı, %14 ile Flora-fauna zenginliği, %11 ile El değmemiş bir ekosisteme sahip olması ve % 10 ile Kültürel zenginliğe sahip olması (yaylalar –festivaller gibi) izlemiştir (Çizelge 5).

Çizelge 3. Korunan alanların çevresel açıdan sağladığı faydalara ilişkin dağılımı(%)

Korunan alanların sağladığı faydalar	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum
Birçok ana besin kaynağına ev sahipliği yapan yaşam alanlarını korurlar	36	23	7	-	34
Kültürel, mimari ve geleneksel yaşamların korurlar	36	13	-	28	23
İçme suyu kaynağıdır.	46	-	30	15	9
Ekonomik destek ve iş olanağı sağlarlar	47	-	8	31	14
Dinlenme olanakları sunarlar	-	54	26	12	8
İklim değişikliği ve etkileriyle mücadelenin en önemli araçlarıdır	-	46	42	12	-
Fırtına, taşkın ve kuraklığa karşı engel ve tampon bölgeler oluşturarak doğal felaketlerin etkilerini azaltırlar	31	27	6	-	36
Görsel açıdan manzara etkisi yaratırlar	40	27	-	7	26
Doğa ve çevre sevgisi konularında bilinçlenmeyi sağlarlar	40	24	-	23	13
Halkın sosyal ilişkilerini ve psikolojisini güçlendirirler	54	26	5	10	5

Çizelge 4. Borçka-Karagöl Tabiat Parkına gitme/tanımaya durum dağılımı (%)

Koruma alanı	Biliyorum/gittim	Biliyorum ama gitmedim	Bilmiyorum ama daha önce duydum	Bilmiyorum/daha önce duymadım
Borçka-Karagöl Tabiat Parkı	53	22	18	7

Çizelge 5. Borçka-Karagöl Tabiat Parkını tanımlayan en belirgin özellikler (%)

Korunan alan	Özelliği								
	Flora-fauna zenginliği	Jeolojik ve jeomorfolojik özelliği	Su varlığının olması	El değmemiş bir ekosisteme sahip olması	Kente yakın olması	Kültürel zenginliğe sahip olması (yaylalar - festivaller gibi)	Yeme-içme alanlarının olması	Yürüyüş parkurlarının olması	Doğal yaşlı ormanlarının varlığı
Borçka-Karagöl Tabiat Parkı	14	8	19	11	7	10	8	7	16

Borçka-Karagöl Tabiat Parkını ziyaret etme sıklıkları sorulduğunda en yüksek oranı % 34 ile çok ender gitmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan karşılıklı görüşmelerde bu gitme sıklığının düşük çıkmasının sebebi olarak alanın uzak olması olarak belirtilmiştir. En çok gitmeyi tercih ettikleri dönem sorulduğunda en yüksek oranı % 40 ile Haziran-Temmuz-Ağustos dönemi almıştır (Çizelge 6). Bununla birlikte ankete katılan bireylerin çalışma alanını tercih etme önceliklerine ilişkin dağılım araştırılmıştır. Çizelge 7'ye göre; ankete katılan bireylerin % 14'u Borçka-Karagöl Tabiat Parkını öncelikle piknik yapmak ve Ailemle- Arkadaşlarımla vakit geçirmek amacıyla ziyaret ederken, % 12 'si ise Dinlenmek amacıyla, %11'i ise kamp yapmak ve manzara seyretmek amacıyla gitmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Burada orman ve ağaçların insan üzerinde ruhsal ve bedensel açıdan bıraktığı etkiler; dinlendirici, rahatlatıcı ve huzur verici olarak bu durumu desteklemektedir.

Çizelge 6. Ankete katılan bireylerin araştırma alanına gitmeyi tercih ettikleri dönem ve gitme sıklıkları (%)

Korunan alan	Gidilen dönem					Gitme Sıklığı					
	Eylül- Ekim - Kasım	Aralık-Ocak- Şubat	Mart- Nisan- Mayıs	Haziran- Temmuz-Ağustos	Her gün	Haftada birden fazla	Haftada bir	15 günde bir	Ayda bir	Yılda 1-2 kez	Çok ender
Borçka-Karagöl TP	21	16	23	40	8	8	7	13	14	16	34

Çizelge 7. Ankete katılan bireylerin araştırma alanını tercih etme önceliklerine ilişkin dağılım (%)

Korunan alan	Tercih sebebi									
	Piknik	Kamp	Doğayı incelemek	Doğa yürüyüşü yapmak	Manzara seyretmek	Dinlenmek	Sadece görmek	Ailele- Arkadaşlarıyla vakit geçirmek	Açık havada zaman geçirmek için	Alışkanlık
Borçka-Karagöl TP	14	11	10	7	11	12	3	14	9	9

Ankete katılan bireylerin Borçka-Karagöl Tabiat Parkı'na yönelik rekreasyonel taleplerine ilişkin dağılıma bakıldığında ise ilk sırayı % 18 ile Piknik Alanlarının Bulunması ve sandalla gezinti yapılabilmesi alırken, onu % 15 ile Lokanta, kafeterya, kır kahvesi vb. mekanların bulunması takip etmiştir (Çizelge 8). Bu olanaklar sunulduğu takdirde etkinliklere katılmak için belli bir ücret ödemeyi kabul eder misiniz? Diye sorulduğunda %36 sı evet ve %64 hayır demişlerdir.

Çizelge 8. Borçka-Karagöl Tabiat Parkı'na yönelik istenilen rekreasyonel olanak/olanaklar (%)

Korunan alan	Olanaklar								
	Spor Alanları	Lokanta, kafeterya, kır kahvesi vb.	Çocuk oyun alanları	Yürüyüş Parkurlarının Bulunması	Piknik Alanlarının Bulunması	Kamp Alanlarının ve Hafta Sonu Tatil Evlerinin Bulunması	Kus izleme Alanlarının Belirlenmesi	Sandalla Gezinti Yapılabilmesi	
Borçka-Karagöl TP	9	15	11	12	18	10	7	18	

Ankete katılan bireylere alandan yeterince yararlanabiliyor musunuz diye soruldu. Eğer cevabınız hayır ise bunlar hangi etmen/etmenler diye belirtmeleri istenmiştir. Soruya ilişkin verilen cevapların dağılımı da Çizelge 9'da verilmiştir. Buna göre ankete katılanlar için, rekreasyonel faaliyetlerini kısıtlayıcı faktörler olarak, ilk sıradaki önceliği ulaşım güçlüğü (% 23) alırken, ikinci sıradaki önceliği ise Hava koşulları/mevsimsel faktörler (% 20) almıştır.

Çizelge 9. Bireylerin araştırma alanına ilişkin olarak rekreasyonel faaliyetlerini kısıtlayıcı etmenlerin dağılımı (%)

Korunan alan	Engelleyen nedenler							
	Evet	Hayır	Hava koşulları/mevsimsel faktörler	Ulaşım güçlüğü	Güvenlik sorunu	Rekreasyonel tesis ve olanakların yetersizliği	Serbest zamanın yetersizliği	Çevre kirliliği
Borçka-Karagöl TP	53	47	20	23	13	15	19	10

Ankete katılan bireyler bu alanlarda bir süre de olsa yoğunlaşma olması sonucu alanın nasıl etkileneceğine karşı görüşleri Çizelge 10'da verilmiştir. Buna göre ankete katılanların %17'si Bitki örtüsünün bozulmasına-hayvanların olumsuz etkilenmesine neden olacağı, %16'sının Kirlenmeye neden olacağı, %9'unun Turistik -rekreatif açıdan daha değerli olacağı, %12'sinin ise daha çok korunur olacağı, %10'unun Yakınındaki yerleşimlerde yaşayanlar için ekonomik getirisi olacağı, %10'unun Kamu hizmetleri artacağı, %9'unun Yörenin tanıtımına katkı sağladığı, %11'inin Taşıma kapasitesi aşılacağı, %6'sının Yapılan ziyaretler sayesinde doğa bilinci ve doğaya saygı artacağıdır.

Çizelge 10. Ankete katılanların alandaki yoğunlaşmanın artması sonucu alan ve çevresinin nasıl etkileneceğine dair görüşleri (%)

Korunan alan	Etkiler								
	Bitki örtüsünün bozulmasına-hayvanların olumsuz etkilenmesine neden olur	Kirlenmeye neden olur	Turistik -rekreatif açıdan daha değerli olur	Daha çok korunur	Yakınındaki yerleşimlerde yaşayanlar için ekonomik getirisi olur	Kamu hizmetleri artar	Yörenin tanıtımına katkı sağlar	Taşıma kapasitesi aşılır	Yapılan ziyaretler sayesinde doğa bilinci ve doğaya saygı artar
Borçka-Karagöl TP	17	16	9	12	10	10	9	11	6

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Borçka-Karagöl sahası ülkemizde doğal ormanlara sahip ve ekolojik dengesi henüz bozulmamış Tabiat Parklarından biridir. Borçka-Karagöl Tabiat Parkı, kent halkının sağlık, dinlenme ve rekreasyonel ihtiyacını karşılayan, kullanım bakımından çeşitlilik arz eden, doğaya saygılı bir rekreasyon alanı olmakla beraber aynı zamanda Borçka-Karagöl Tabiat Parkı'nın bulunduğu yöre, iki milli park (Hatila Vadisi-16988 ha; Karagöl-Sahara-3766 ha), iki Tabiatı Koruma Alanı (Camili-Efeler Orman Alanı-1453 ha; Camili-Gorgit Orman Alanı-490,5 ha) ve Camili-Macahel Biosfer Rezerv Alanı gibi birbirlerine çok yakın özel statüdeki koruma alanlarının bir arada bulunduğu bir sahadır. Böylelikle de koruma ve kontrollü kullanımla da, doğayla kopan kent insanını bütünleştirmede önemli yararlar sağlayacak bir alandır. Bu yüzden saha başta eko-turizm olmak üzere çok çeşitli turizm ve rekreasyonel etkinlikler için çekim gücü oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Karagöl sahası her şeyden önce bilimsel araştırmalar için açık doğa laboratuvarı niteliğindedir. Karagöl göçmen kuşların göç güzergâhında yer alması nedeniyle özellikle Eylül ayında çok sayıda kuş türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Biyoçeşitlik bakımından araştırmacılara geniş seçenekler sunan sahayı çok sayıda yerli ve yabancı bilim adamı ziyaret etmektedir.

Borçka-Karagöl Tabiat Parkı "nın mevcut kullanımı açısından bakıldığında; doğal peyzaj değerleri açısından yüksek olması ve rekreasyonel faaliyetler açısından kullanım yönünden yüksek bir değere sahiptir. Fakat kullanıcıların % 34'ü Borçka-Karagöl Tabiat Parkını çok ender ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak ise alana, özel araçların dışında toplu ulaşım araçları ile de gitmenin ekonomik olmadığı aynı zamanda alanın uzak olması olarak belirtilmiştir. Korunan alanların çevresel açıdan sağladığı faydalar sorulduğunda % 47 oranında Ekonomik destek ve iş olanağı sağlayacağı belirtilmiştir. Bu görüşten yola çıkarak çalışma alanının yakınında bulunan Aralık ve Atanoğlu köyleri olmak üzere burada yaşayan nüfus için tabiat parkı önemli bir gelir kaynağı olabileceği düşünülebilir. Tanıtıcı yöresel şenlik ve festivaller düzenlenmesi, aynı zamanda bölgenin kültürünü yansıtan el sanatlarını (sabunculuk, süpürge vb.) simgeleyen eserlerin ve yerel ürünlerin sergilenmesi, satışının yapılması gibi aktivitelere yer verilmesi alanı daha da cazip hale getirecek, rekreasyonel kullanım potansiyelini arttıracaktır düşünülebilir. Yerleşim alanlarındaki (Aralık,

Atanoğlu Köyü, Atanoğlu Kışlası ve Atanoğlu Yaylası) kültürel değerlerin, geleneksel yaşam tarzının kullanıma sunulması ve etkin şekilde korunması teşvik edilmelidir. Ayrıca yayla evlerinin geleneksel şekilde restorasyonu sağlanmalı ve daha sonra otel ve pansiyon şeklinde hizmet verilmesine çalışılmalıdır. Böylece alanın kullanımına yönelik taleplerin de tüm mevsimlere yayılması olanaklı hale gelecektir.

Mevcutta var olan ve alanın belirli kesimlerinde bulunan yürüyüş parkurları ve seyir noktaları, parkın uygun yerlerine görüntü kirliliği oluşturmayacak şekilde tanıtım, bilgilendirme, uyarı ve yönlendirme levhalarının peyzaja zarar vermeyecek sayıda arttırılmalı, Alanda kullanılan donatı elemanları ve malzemelerin kullanımında da evre ile uyumsuzluklar göze çarpmaktadır. Karagöl'de bulunan mevcut konaklama tesisi yerel mimari özelliğini taşımamaktadır. Yeşil rt içinde betonarme olarak inşa edilmiş tesisler manzara bütünlüğünü bozmaktadır. Burada donatı elemanlarının kullanımında tamamen doğal ve yerel dokuya uygunluk ön planda tutulmalıdır. Ayrıca doğal elemanlar kadar alanın güvenli ve düzenli bakımının yapılması kullanıcıların görmeyi arzuladıkları en önemli unsurdur.

Karagöl Tabiat Parkı'nda eko-turizm potansiyelinin değerlendirmesi belirtilen öneriler ve yasal düzenlemeler yapıldıktan sonra uygulanmaya konmalıdır. Doğal ve kültürel değerler korunarak nüfusun bu özelliklerden yararlanıp kalkınması sağlanmalıdır. Bunlar yapılırken iki hususun dikkate alınması gerekmektedir; planlama ve uygulama süreçlerinde kullanıcı ve korumacı bir anlayışın birlikte gerçekleştirilmesini sağlamak ve bunu yerel halkı göz ardı etmeden yapmak gerekmektedir.

Sonuç olarak korunan alanlar ekolojik, kültürel ve doğal yaklaşım doğrultusunda planlandıkları sürece, kent sakinlerinin rekreasyonel gereksinimlerini karşılamada etkili ve yeterli birer kaynaktırlar.

KAYNAKLAR

- Akesen, A., 1978. Türkiye'de Ulusal Parkın Açıkhava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (rnek: Uludağ Ulusal Parkı), İ.. Orman Fakültesi Yayınları, No: 2484/262, (1978)
- Altan T., 1984. Kırsal Rekreasyon Alan Planlaması. ukurova Üniversitesi, Zir. Fak., Ders KitabıNo:12, Adana
- Anonim, 1994, Borçka-Camili-Karagöl Orman Ekosistemlerini Koruma ve Geliştirme Olanakları Araştırması, Kırsal evre ve Ormanlık Sorunları Derneği-KIREV Yay. Ankara
- akır G., ÇAKIR A., 2011. İğneada Longoz Ormanları ve evresinin Rekreasyonel Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi. I. Ulusal Akdeniz Orman ve evre Sempozyumu, 26-28 Ekim 2011, Kahramanmaraş
- Demirel, . 1999. Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal Kaynak Değerlerinin Rekreasyon Ve Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi zerine Bir Araştırma. Tr. J of Agriculture and Forestry 23(5): 1103-1112.
- Eminağaoglu, ., Kutbay, H.G., zkan Z.C. ve Ergül, A., 2008. Flora of the Camili Biosphere Reserve Area (Borçka, Artvin, Turkey), Turkish Journal of Botany, 32, 43-90
- Gülez S., 1998. Yumuşak Turizm ve Doğa Koruma. Turizm Yıllığı, Ankara.
- Kılıçaslan, . 2008. Ortaca Kenti Rekreasyon Alanlarının Mevcut Durumu Ve Muğla Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu ğrencilerinin Rekreasyon Alanlarına Yönelik Beklentileri. Düzce Üniversitesi Ormanlık Dergisi.4(1-2): 3-16
- Kolaylı, S., 2006, Karagöl (Borçka-Artvin)'n Algileri zerine Bir Araştırma, Karadeniz Teknik Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi (yayınlanmamış), Trabzon. Shf: 1-95.
- Kopar, İ., 1995, nlkaya (Oltu) ve çevresinde Kütle Hareketleri, Atatürk Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Erzurum.
- Kopar, İ., Sever, R., 2008. Karagöl (Borçka-Artvin). e-dergi.atauni.edu.tr / ataunisobil / article / download /... / 1020000462. 27.06.2014

II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu

- Sever, R., 2001, Berta (Okçular) Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası, Atatürk Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Yayımlanmamış), Erzurum.
- Tolunay A., Alkan H., Korkmaz M., 2004. Isparta Tarihi Ayazmana Mesireliği'nin Açık hava Rekreasyonu Açısından Kullanıcı Özellikleri. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 8-1 (2004) 59-70
- Türker MF, Öztürk A, Pak M, Durusoy I, 2002. Orman Kaynağından Geleneksel ve Çağdaş Yararlanma Şekilleri: Dünya ve Ülkemizdeki Durum. Kırsal Çevre Yıllığı, Ankara.
- Uzun G (1987) Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniv., Zir. Fak. Ders Kitabı, No: 48:101, Adana.
- Uzun, S. 2005. Kırsal Ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti: Gölcük Ormanı Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı ABD, Yüksek Lisans tezi, 104s.
- Yılmaz S., 2004. Serçeme Vadisinin Rekreasyonel Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi Ekoloji 13, 51, 1-6 2004
- Yücel M., Babuş D., 2005. Doğa Korumanın Tarihçesi ve Türkiye'deki Gelişmeler, (The History of Nature Conservation and Developments of Nature Conservation in Turkey) Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü. Doa Dergisi (Journal of